

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

**REKOMENDACIJOS DĖL MUZIEJŲ IR KOLEKCIJŲ
APSAUGOS IR POPULIARINIMO, JŲ ĮVAIROVĖS IR
VISUOMENINIO VAIDMENS**

Paryžius, 2015 m. lapkričio 20 d.

JUNGTINIŲ TAUTŲ ŠVIETIMO, MOKSLO IR KULTŪROS ORGANIZACIJA

REKOMENDACIJOS DĖL MUZIEJŲ IR KOLEKCIJŲ APSAUGOS IR POPULIARINIMO, JŲ ĮVAIROVĖS IR VISUOMENINIO VAIDMENS

Generalinė konferencija

atsižvelgdama į tai, kad muziejai vykdo dalį esminių Organizacijos misijų, numatytų jos Konstitucijoje, įskaitant indėlį į plataus masto kultūros sklaidą, žmonijos švietimą teisingumo, laisvės ir taikos aspektais, intelektualinio ir moralinio žmonijos solidarumo įtvirtinimą, visapusiškų ir lygių švietimo galimybių užtikrinimą visiems individams neribotai siekiant objektyvios tiesos ir laisvo keitimosi idėjomis ir žiniomis;

taip pat atsižvelgdama į tai, kad viena iš Organizacijos funkcijų, nustatytų jos Konstitucijoje, yra suteikti naują impulsą populiariajam švietimui ir kultūros sklaidai: narių pageidavimu bendradarbiauti su jomis plėtojant švietimo veiklą, pradėti šalių bendradarbiavimą siekiant lygių švietimo galimybių, neatsižvelgiant į rasę, lytį ar ekonominius bei socialinius skirtumus, taip pat palaikyti, plėsti ir skleisti žinias;

pripažindama įvairių formų kultūros svarbą laike ir erdvėje, naudą, kurią tautoms ir visuomenėms teikia tokia įvairovė, ir poreikį bendruomenių, tautų ir šalių interesais strategiškai įtraukti kultūrą su visa jos įvairove į nacionalinę ir tarptautinę plėtros politiką;

patvirtindama, kad materialiojo ir nematerialiojo kilnojamojo ir nekilnojamojo kultūros ir gamtos paveldo išsaugojimas, tyrimas ir perdavimas yra labai svarbus visoms visuomenėms, tarpkultūriniam žmonių dialogui, socialinei sanglaudai ir darniam vystymuisi;

dar kartą patvirtindama, kad muziejai gali efektyviai prisidėti įgyvendinant šias užduotis, nustatytas 1960 m. Rekomendacijose dėl veiksmingiausių priemonių, užtikrinančių muziejų prieinamumą visiems, kurias UNESCO Generalinė konferencija priėmė 11-ojoje sesijoje (Paryžiuje 1960 m. gruodžio 14 d.);

taip pat patvirtindama, kad muziejai ir kolekcijos padeda stiprinti žmogaus teises, apibrėžtas Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje, ypač jos 27 straipsnyje, ir Tarptautiniame ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakte, visų pirma jo 13 ir 15 straipsniuose;

atsižvelgdama į tikrąją muziejų, kaip paveldo saugotojų, vertę ir į tai, kad jie atlieka vis svarbesnį vaidmenį skatinant kūrybiškumą, sudarant tinkamas sąlygas kūrybinėms ir kultūros industrijoms bei laisvalaikiui, taip prisidedami prie materialinės ir dvasinės viso pasaulio piliečių gerovės;

atsižvelgdama į tai, kad kiekviena valstybė narė visomis aplinkybėmis yra atsakinga už materialiojo ir nematerialiojo kilnojamojo ir nekilnojamojo kultūros ir gamtos paveldo apsaugą savo jurisdikcijos teritorijoje, paramą muziejų veiklai ir su šia apsauga susijusiam kolekcijų vaidmeniui;

pabrėždama, kad egzistuoja ir lieka galioti visi UNESCO ir kitur priimti tarptautiniai standartų nustatymo dokumentai dėl muziejų ir kolekcijų vaidmens, tarp jų – konvencijos, rekomendacijos ir deklaracijos;¹

atsižvelgdama į socialinių, ekonominių ir politinių pokyčių, kurie darė įtaką muziejų vaidmeniui ir įvairovei nuo pat 1960 m. Rekomendacijų dėl veiksmingiausių priemonių, užtikrinančių muziejų prieinamumą visiems, priėmimo, mastą;

siekdama sustiprinti materialiojo ir nematerialiojo kultūros ir gamtos paveldo apsaugą, kuri užtikrinama esamais standartais ir principais, susijusiais su muziejų ir kolekcijų vaidmeniu ir taikomais susijusiems vaidmenims ir pareigoms;

atsižvelgusi į siūlymus dėl Rekomendacijų dėl muziejų ir kolekcijų apsaugos ir populiarinimo, jų įvairovės ir visuomeninio vaidmens;

primindama, kad UNESCO rekomendacijos yra neįpareigojantis dokumentas, kuriame nustatomi principai ir pateikiamos politikos gairės skirtingoms suinteresuotosioms šalims,

priima šias Rekomendacijas 2015 m. lapkričio 17 d.

Generalinė konferencija rekomenduoja valstybėms narėms taikyti toliau išdėstytas nuostatas imantis bet kurių teisinių ar kitų priemonių, kurios gali būti reikalingos atitinkamoje valstybių narių jurisdikcijos teritorijoje įgyvendinant šiose Rekomendacijose įtvirtintus principus ir normas.

ĮVADAS

1. Kultūrinės ir gamtos įvairovės apsauga ir skatinimas yra didžiausias XXI a. iššūkis. Šiuo požiūriu muziejai ir kolekcijos yra pagrindinės priemonės, kurios padeda išsaugoti materialius ir nematerialius gamtos ir žmonių kultūrų liudijimus.

2. Muziejai, kaip kultūros sklaidos, tarpkultūrinio dialogo, mokymosi, diskusijų ir mokymo erdvės, taip pat atlieka svarbų vaidmenį švietimo (formaliojo, neformaliojo švietimo ir mokymosi visą gyvenimą), socialinės sanglaudos ir darnaus vystymosi srityse. Muziejai turi didelį potencialą šviesti visuomenę apie kultūros ir gamtos paveldo vertę ir visų piliečių atsakomybę rūpinantis šiuo paveldu ir jį perduodant. Muziejai taip pat prisideda prie ekonominės plėtros, visų pirma per kultūros ir kūrybines industrijas bei turizmą.

3. Šiomis Rekomendacijomis atkreipiamas valstybių narių dėmesys į muziejų ir kolekcijų apsaugos ir populiarinimo svarbą, kad jos bendradarbiautų ir užtikrintų darnų vystymąsi išsaugodamos ir apsaugodamos paveldą, apsaugodamos ir skatindamos kultūros įvairovę, perduodamos mokslines žinias, plėtodamos švietimo politiką, mokymosi visą gyvenimą galimybes ir socialinę sanglaudą, vystydamos kūrybines industrijas ir turizmą.

I. SAŲOKA „MUZIEJAI“ IR MUZIEJŲ ĮVAIROVĖ

4. Šiose Rekomendacijose *muziejus* – „nesiekianti pelno, vieša, visuomenei bei jos tobulėjimui tarnaujanti institucija, kaupianti, konservuojanti, tyrinėjanti, eksponuojanti ir populiarinanti edukacijos, studijų ir laisvalaikio tikslais žmonijos ir ją supančios aplinkos materialius ir nematerialius liudijimus“ⁱⁱ. Muziejai yra įstaigos, siekiančios atstovauti žmonijos gamtinei ir kultūrinei įvairovei atlikdamos pagrindinį vaidmenį paveldo apsaugos, išsaugojimo ir perdavimo srityje.

5. Šiose Rekomendacijose terminas *kolekcija* – „praeities ir dabarties, materialiuju ir nematerialiuju gamtos ir kultūros vertybių rinkinys“ⁱⁱⁱ. Kiekviena valstybė narė šių Rekomendacijų tikslais turi nustatyti savo sąvokos *kolekcija* apibrėžtį, atsižvelgdama į toje valstybėje narėje veikiančią teisinę sistemą.

6. Šiose Rekomendacijose terminas *paveldas* suprantamas^{iv} kaip materialiuju ir nematerialiuju vertybių ir išraiškų, kurias žmonės išrenka ir neatsižvelgdami į nuosavybės teises identifikuoja kaip savo pačių tapatumo, įsitikinimų, žinių ir tradicijų, taip pat gyvenamosios aplinkos atspindį ir išraišką ir kurios yra vertos, kad šiuolaikinės kartos jas apsaugotų, puoselėtų ir perduotų ateities kartoms, rinkinys. Terminas *paveldas* taip pat apima materialiuji ir nematerialiuji kultūros ir

gamtos paveldą, kultūros vertybes ir kultūros objektus, numatytus UNESCO kultūros konvencijose.

II. PAGRINDINĖS MUZIEJŲ FUNKCIJOS

Išsaugojimas

7. Be apsaugos, prevencinio ir taisomojo konservavimo ir muziejaus objektų restauravimo užtikrinant naudojamų ir saugomų kolekcijų vientisumą, paveldo išsaugojimas apima veiklą, susijusią su įsigijimu, kolekcijų valdymu, įskaitant rizikos analizę, pasirengimo pajėgumų plėtrą ir avarinių evakavimo planų parengimą.

8. Pagrindinė muziejų kolekcijų valdymo dalis – profesionalaus inventorinimo sistemos sukūrimas ir jos priežiūra bei reguliari kolekcijų kontrolė. Inventorinimas – tai esminė priemonė, apsauganti muziejus, užkertanti kelią neteisėtai prekybai, padedanti kovoti su ja ir atlikti muziejams skirtą visuomeninį vaidmenį. Jis taip pat padeda užtikrinti patikimą kolekcijų mobilumo valdymą.

Tyrimai

9. Tyrimai, taip pat kolekcijų tyrinėjimas – dar viena pagrindinė muziejų funkcija. Tyrimus muziejai gali vykdyti bendradarbiaudami su kitais subjektais. Tik iš tokių tyrimų įgydami žinias muziejai gali realizuoti ir visuomenei pasiūlyti visą savo potencialą. Tyrimai yra itin svarbūs muziejams tuo, kad suteikia galimybes pažvelgti į istoriją šiuolaikiniame kontekste, taip pat jie svarbūs interpretuojant, atstovaujant ir pristatant kolekcijas.

Informacijos sklaida

10. Kita pagrindinė muziejų funkcija – informacijos sklaida. Valstybės narės turi skatinti muziejus aktyviai aiškinti ir skleisti žinias apie kolekcijas, paminklus ir lankytinas vietas konkrečiose jų kompetencijos srityse ir atitinkamai organizuoti parodas. Be to, muziejai turi būti skatinami naudotis visomis ryšių priemonėmis, leidžiančiomis jiems aktyviai dalyvauti visuomenės gyvenime, pvz., organizuoti viešus renginius, dalyvauti atitinkamoje kultūrinėje veikloje ir kitais būdais bendrauti su visuomene tiek fizine, tiek skaitmenine forma.

11. Informacijos sklaidos politika turi būti formuojama atsižvelgiant į integraciją, prieigos galimybes ir socialinę įtrauktį ir įgyvendinama bendradarbiaujant su visuomene, įskaitant tas jos grupes, kurios paprastai nesilanko muziejuose. Muziejų veiksmai turi būti stiprinami visuomenės ir bendruomenių veiksmais pastarųjų labui.

Švietimas Edukacija

12. Švietimas Edukacija – dar viena pagrindinė muziejų funkcija. Muziejai dalyvauja formaliojo ir neformaliojo švietimo bei mokymosi visą gyvenimą procese, bendradarbiaudami su kitomis švietimo įstaigomis, visų pirma mokyklomis, plėtojant ir perduodant žinias, vykdant edukacines programas. Muziejuose vykdomos edukacinės programos pirmiausia padeda šviesti įvairią auditoriją su muziejų kolekcijomis ir visuomeniniu gyvenimu susijusiais klausimais, taip pat padeda didinti informuotumą apie paveldo išsaugojimo ir kūrybingumo ugdymo svarbą. Muziejai gali teikti žinias ir patirtį, padedančią geriau suprasti atitinkamas visuomenines temas.

III. MUZIEJŲ DALYVAVIMO VISUOMENĖS GYVENIME KLAUSIMAI

Globalizacija

13. Dėl globalizacijos atsirado palankesnės sąlygos kolekcijų, ekspertų, lankytojų ir idėjų mobilumui, turėjusiam ir teigiamos, ir neigiamos įtakos muziejams, o jos įrodymas – didesnis prieinamumas ir homogenizacija. Valstybės narės turi skatinti, kad būtų užtikrinama muziejams ir kolekcijomis būdinga įvairovė ir tapatumas, nemenkinant muziejų vaidmens pasaulyje vykstant globalizacijai.

Muziejų ryšys su ekonomika ir gyvenimo kokybe

14. Valstybės narės turi pripažinti, kad visuomenėje muziejai gali būti ir ekonomikos veikėjai, dalyvaujantys pajamas generuojančioje veikloje. Be to, jie gali dalyvauti turizmo ekonomikoje ir produktyviais projektais prisidėti prie bendruomenių ir regionų, kuriuose yra įsikūrę, gyvenimo kokybės gerinimo. Apskritai jie gali padidinti ir socialinę pažeidžiamų grupių įtrauktį.

15. Siekdami įvairinti savo pajamų šaltinius ir padidinti savarankiškumą, daugelis muziejų savo nuožiūra arba verčiami aplinkybių išplėtojo pajamas generuojančią veiklą. Valstybės narės neturėtų didžiausią prioritetą skirti pajamų generavimui, nes taip pakenktų pagrindinėms muziejų funkcijoms. Valstybės narės turi pripažinti, kad šios pagrindinės ir visuomenei itin svarbios funkcijos negali turėti vien finansinę išraišką.

Socialinis vaidmuo

16. Valstybės narės raginamos remti socialinį muziejų vaidmenį, kuris pabrėžiamas 1972 m. Čilės Santjago deklaracijoje. Visos šalys pradeda vis labiau suprasti, kad visuomenėje muziejai atlieka svarbų vaidmenį, taip pat funkcionuoja kaip socialinės integracijos ir sanglaudos veiksnys. Šiuo požiūriu, jie gali padėti bendruomenėms atlaikyti didelius visuomenės pokyčius, įskaitant tuos, dėl kurių atsiranda nelygybė ir nutrūksta socialiniai ryšiai.

17. Muziejai – labai svarbios viešosios erdvės, kurios turi būti skirtos visai visuomenei ir todėl gali atlikti svarbų vaidmenį plėtojant socialinius ryšius ir siekiant sanglaudos, ugdant pilietiškumą ir apibrėžiant kolektyvinį identitetą. Muziejai turi būti atviri visiems ir įsipareigoję užtikrinti fizinę ir kultūrinę prieigą visiems, įskaitant socialiai remtiną visuomenės grupes. Jie gali būti svarstymų ir diskusijų istoriniais, socialiniais, kultūriniais ir moksliniais klausimais vieta. Muziejai taip pat turi ugdyti pagarbą žmogaus teisėms ir lyčių lygybei. Valstybės narės turi skatinti muziejus atlikti visas šias funkcijas.

18. Tais atvejais, kai muziejų kolekcijos apima vietinių tautų kultūros paveldą, valstybės narės turi imtis tinkamų priemonių, kad paskatintų šių muziejų ir vietinių tautų dialogą dėl tokių kolekcijų valdymo ir, jeigu tinkama, jų gražinimo pagal galiojančius įstatymus ir politiką, taip pat paragintų juos užmegzti konstruktyvius ryšius ir sudarytų tam palankesnes sąlygas.

Muziejai ir informacijos ir ryšių technologijos (IRT)

19. Pokyčiai, kuriuos lėmė informacijos ir ryšių technologijų (IRT) atsiradimas, atveria muziejams galimybes, susijusias su paveldo ir susijusių žinių išsaugojimu, tyrinėjimu, kūrimu ir perdavimu. Valstybės narės turi teikti paramą muziejams dalijantis žiniomis ir jas skleidžiant ir užtikrinti, kad muziejai turėtų priemones, leidžiančias pasinaudoti šiomis technologijomis, kai yra būtina pagerinti jų pagrindines funkcijas.

IV. POLITIKA

Bendroji politika

20. Esamais tarptautiniais dokumentais, susijusiais su kultūros ir gamtos paveldu, pripažįstama muziejų svarba ir socialinis vaidmuo apsaugant, populiarinant šį paveldą bei apskritai užtikrinant jo prieinamumą visuomenei. Todėl valstybės narės turi imtis tinkamų priemonių, kad jų

jurisdikcijoje esančiose arba jų kontroliuojamose teritorijose įsikūrusiems muziejams ir kolekcijoms būtų naudingos šiuose dokumentuose numatytos apsaugos ir populiarinimo priemonės. Valstybės narės taip pat turi imtis tinkamų priemonių muziejų pajėgumams stiprinti, kad jų apsauga būtų užtikrinama bet kokiomis aplinkybėmis.

21. Valstybės narės turi užtikrinti, kad muziejai įgyvendintų galiojančiuose tarptautiniuose dokumentuose įtvirtintus principus. Muziejai yra įsipareigoję vadovautis tarptautiniuose dokumentuose nustatytais materialiojo ir nematerialiojo kultūros ir gamtos paveldo apsaugos ir populiarinimo principais. Taip pat jie turi įgyvendinti tarptautiniuose dokumentuose nustatytus kovos su neteisėta prekyba kultūros vertybėmis principus ir šiuo požiūriu koordinuoti savo veiksmus. Muziejai privalo atsižvelgti į profesinės muziejininkų bendruomenės nustatytas etines ir profesines normas. Valstybės narės turi užtikrinti, kad muziejai savo pareigas visuomenei atliktų pagal jų jurisdikcijai priklausančiose teritorijose galiojančias teises ir profesines normas.

22. Valstybės narės turi įtvirtinti politiką ir imtis tinkamų priemonių, kad užtikrintų jų jurisdikcijai priklausančiose arba jų kontroliuojamose teritorijose įsikūrusių muziejų apsaugą ir populiarinimą, remdamos ir plėsdamos šias įstaigas pagal jų pagrindines funkcijas, ir šiuo tikslu plėtoti reikiamus žmogiškuosius, fizinius ir finansinius išteklius, kurių reikia tinkamam jų funkcionavimui.

23. Muziejų ir jų saugomo paveldo įvairovė yra didžiausia vertybė. Valstybės narės turi ginti ir skatinti šią įvairovę ir, kartu, raginti muziejus vadovautis aukštos kokybės kriterijais, kuriuos apibrėžė ir skatina nacionalinės ir tarptautinės muziejininkų bendruomenės.

Funkcionalioji politika

24. Valstybės narės skatinamos remti aktyvią išsaugojimo, tyrimų, edukacijos ir informacijos sklaidos politiką, atsižvelgiant į vietos socialinį ir kultūrinį kontekstą, sudaryti sąlygas muziejams saugoti ir perduoti paveldą ateities kartoms. Todėl reikia ypač skatinti muziejų, bendruomenių, pilietinės ir plačiosios visuomenės bendradarbiavimą ir dalyvavimą.

25. Valstybės narės turi imtis tinkamų priemonių, siekdamas užtikrinti, kad jų jurisdikcijai priklausančiose teritorijose įsikūrę muziejai pirmenybę teiktų inventorinimui pagal tarptautinius standartus. Šiuo požiūriu itin svarbus muziejų kolekcijų skaitmeninimas, bet jis neturi būti laikomas kolekcijų konservavimą pakeičiančia alternatyva.

26. Nacionaliniai ir tarptautiniai muziejų tinklai yra pripažinę muziejų funkcionavimo, apsaugos, populiarinimo, jų įvairovės ir visuomeninio vaidmens skaitinimo gerąją praktiką. Ši geroji praktika nuolat tobulinama, kad atspindėtų srities inovacijas. Todėl Tarptautinės muziejų tarybos (ICOM) patvirtintas Muziejų etikos kodeksas yra plačiausiai taikomas bendras standartas. Valstybės narės raginamos skatinti priimti ir platinti šį bei kitus etikos kodeksus ir gerąją praktiką ir juos naudoti informuojant apie standartų kūrimą, muziejų politiką ir nacionalinę teisę.

27. Valstybės narės turi imtis tinkamų priemonių, kad jų jurisdikcijai priklausančiose teritorijose įsikūrę muziejai galėtų lengviau įdarbinti kvalifikuotus darbuotojus, turinčius reikiamą kompetenciją. Siekiant išlaikyti efektyvią darbo jėgą, visiems muziejų darbuotojams turi būti suteikiamos tinkamos tęstinio švietimo ir profesinio tobulėjimo galimybės.

28. Veiksmingam muziejų funkcionavimui tiesioginę įtaką daro viešasis ir privatusis finansavimas ir tinkama partnerystė. Valstybės narės turi siekti užtikrinti aiškia viziją, tinkamą planavimą, muziejų finansavimą ir harmoningą įvairių finansavimo mechanizmų pusiausvyrą, kad muziejai galėtų visapusiškai įgyvendinti savo misiją vykdyti pagrindines funkcijas ir teikti naudą visuomenei.

29. Muziejų funkcijoms taip pat daro įtaką naujos technologijos ir vis didėjantis jų vaidmuo kasdieniame gyvenime. Šios technologijos turi didelį potencialą populiarinti muziejus visame pasaulyje, bet kartu gali trukdyti žmonėms ir muziejams, kurie neturi galimybės arba žinių ir įgūdžių jomis efektyviai naudotis. Valstybės narės turi siekti sudaryti sąlygas jų jurisdikcijai priklausančiose arba jų kontroliuojamose teritorijose įsikūrusiems muziejams naudotis šiomis technologijomis.

30. Muziejų socialinis vaidmuo, taip pat paveldo išsaugojimas yra jų esminė paskirtis. 1960 m. Rekomendacijos dėl veiksmingiausių priemonių, užtikrinančių muziejų prieinamumą visiems, išlieka svarbios kuriant muziejams ilgalaikę vietą visuomenėje. Valstybės narės turi siekti įtraukti šiuos principus į įstatymus, taikomus jų jurisdikcijai priklausančiose teritorijose įsikūrusiems muziejams.

31. Muziejų ir už kultūrą, paveldą ir švietimą atsakingų institucijų bendradarbiavimas – vienas iš veiksmingiausių ir tvariausių būdų apsaugoti ir populiarinti muziejus, jų įvairovę ir vaidmenį visuomenėje. Todėl valstybės narės turi skatinti muziejų ir kultūros bei mokslo institucijų bendradarbiavimą ir partnerystę visais lygmenimis, įskaitant dalyvavimą profesiniuose tinkluose ir asociacijose, kurios skatina tokį bendradarbiavimą, tarptautines parodas, mainus ir kolekcijų mobilumą.

32. 5 punkte apibrėžtos kolekcijos, laikomos ne muziejuose, turi būti saugomos ir populiarinamos, siekiant užtikrinti nuoseklumą ir geriau atspindėti šio šalių paveldo kultūrinę įvairovę. Valstybės narės raginamos bendradarbiauti užtikrinant šių kolekcijų apsaugą, jas tyrinėjant, populiarinant ir didinant jų prieinamumą.

33. Valstybės narės turi imtis tinkamų teisinių, techninių ir finansinių priemonių, kad galėtų formuoti viešąjį planavimą ir politiką, leidžiančią parengti ir įgyvendinti šias rekomendacijas muziejuose, įsikūrusiuose jų jurisdikcijos teritorijose.

34. Siekiant padėti gerinti muziejų veiklą ir paslaugas, valstybės narės raginamos remti auditorijos plėtros ir įtraukties politikos sukūrimą.

35. Valstybės narės turi skatinti tarptautinį bendradarbiavimą stiprinant gebėjimus ir teikiant profesinį mokymą, pasitelkdamos dvišalius arba daugiašalius mechanizmus, įskaitant UNESCO, kad kuo geriau įgyvendintų šias rekomendacijas, ypač užtikrinant naudą besivystančių šalių muziejams ir kolekcijoms.

ⁱ Tarptautinių dokumentų, tiesiogiai ir netiesiogiai susijusių su muziejais ir kolekcijomis, sąrašas:
Kultūros vertybių apsaugos ginkluoto konflikto metu konvencija (1954 m.) ir du jos protokolai (1954 ir 1999 m.);

Nelegalaus kultūros vertybių įvežimo, išvežimo ir nuosavybės teisės perdavimo uždraudimo priemonių konvencija (1970 m.);

Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencija (1972 m.);

Biologinės įvairovės konvencija (1992 m.);

UNIDROIT konvencija dėl pavogtų ar neteisėtai išvežtų kultūros objektų (1995 m.);

Povandeninio kultūros paveldo apsaugos konvencija (2001 m.);

Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvencija (2003 m.);

Konvencija dėl kultūrų raiškos įvairovės apsaugos ir skatinimo (2005 m.);

Tarptautinis ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktas (1966 m.);

Rekomendacijos dėl tarptautinių archeologiniams kasinėjimams taikomų principų (UNESCO, 1956 m.);

Rekomendacijos dėl veiksmingiausių priemonių, užtikrinančių muziejų prieinamumą visiems (UNESCO, 1960 m.);

Rekomendacijos dėl nelegalaus kultūros vertybių įvežimo, išvežimo ir nuosavybės teisės perdavimo uždraudimo ir prevencijos priemonių (UNESCO, 1964 m.);

Rekomendacijos dėl kultūros ir gamtos paveldo apsaugos nacionaliniu lygmeniu (UNESCO, 1972 m.);

Rekomendacijos dėl tarptautinių kultūros vertybių mainų (UNESCO, 1976 m.);

Rekomendacijos dėl kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos (UNESCO, 1978 m.);

Rekomendacijos dėl tradicinės kultūros ir folkloro išsaugojimo (UNESCO, 1989 m.);
Visuotinė žmogaus teisių deklaracija (1949 m.);
UNESCO deklaracija dėl tarptautinio kultūrinio bendradarbiavimo principų (1966 m.);
UNESCO visuotinė kultūrinės įvairovės deklaracija (2001 m.);
UNESCO deklaracija dėl tyčinio kultūros paveldo naikinimo (2003 m.);
Jungtinių Tautų deklaracija dėl vietinių tautų teisių (2007 m.).

ⁱⁱ Ši sąvoka, kurią pateikė Tarptautinė muziejų taryba (ICOM), tarptautiniu lygmeniu atspindi muziejų fenomeno įvairovę ir transformacijas laike ir erdvėje. Ja muziejus apibrėžiamas kaip vieša arba privati pelno nesiekianti įstaiga arba institucija.

ⁱⁱⁱ Ši sąvoka iš dalies atspindi Tarptautinės muziejų tarybos (ICOM) pateiktą apibrėžtį.

^{iv} Ši sąvoka iš dalies atspindi Europos Tarybos pagrindų konvencijoje dėl kultūros paveldo vertės visuomenei pateiktą apibrėžtį.